

Întîlnirile anului

Stagiune, numele tău e surpriză! În bine sau în rău. Dacă stăm și comparăm pe cîțiva ani în șir rezultatele cu proiectele, vom observa că, destul de des, marele eveniment teatral a fost tocmai acela neprevăzut și neanunțat de nimeni, dar conceput și pregătit într-o potrivită clipă creatoare, exact cînd trebuia și cu cine trebuia, și avînd toate instrumentele la îndemînă. Pot juca o piesă dacă i-am creat condițiile nu necesare, ci optime.

De aceea, buna tradiție publicistică, de a cere oamenilor de teatru mica sau marea promisiune-angajament de început de toamnă, nu trebuie să însemne că refuzăm teatrului dreptul la combustie (adică flacără, imprevizibil și spontanitate). Acestea sînt o condiție inerență, organică a tuturor artelor. Cu deosebirea că poezilor sau pictorilor, neavînd „stagiuni” de poezie ori plastică, nu le cere nimeni să pronosticeze

ritmul, prozodia, culoarea și nuanța operei lor viitoare.

Să repet și eu că teatrul este prin excelență o artă a clipei de față? Că în teatru, creația, chiar dacă e colectivă, solicitînd ca atare responsabilități economico-organizatorice deosebite, nu poate fi cu rigurozitate planificată sub aspect artistic, ci numai administrativ? Mi se pare că aș forța niște uși care, presupun, sînt deschise de mult pentru orice cunoscător real al muncii în teatru.

Iată de ce, la solicitarea „României literare”, pot să răspund încotro va năzui efortul pentru care se pregătește colectivul de la Teatrul Mic. Despre înfăptuiri vom discuta la timpul lor. Personal întrevăd pe planul întregii noastre mișcări teatrale o stagiune cu adevărat deosebită. Semicentenarul partidului nostru, din luna mai, va fi întîmpinat cu o sportivă autoexigență ideologică și artistică a artei spec-

tacolului. Un mare număr de piese originale inedite, multe, sper, de autori inediți. Întîlniri de mult așteptate, ca aceea a lui Penciulescu cu *Regele Lear*, a lui Esrig cu *Prospero*, a lui Pintilie cu *Revizorul*, a lui Horea Popescu cu *Ploșnița*, a lui Giurchescu cu Anouilh, a lui Ciulei cu Sorescu. Aceeași îndreptățită înfrigurare marchează întîlnirile unor actori de maximă valoare cu roluri fundamentale ale dramaturgiei românești și universale. Sub acest semn se conturează și afișul teatrului nostru. Leopoldina Bălănuță, cu *Antigona* lui Sofocle și Sonia din *Unchiul Vania* de Cehov. Ionescu-Gion, cu Creon și Serebriacov. Ion Marinescu, cu *Sergentul Musgrave* și cu *Astrov*. Teodor Mazilu, cu un colectiv care încalcă exclusivitatea interpretărilor ce i s-au dat pînă acum: Doina Tușescu, Vasile Nițulescu, Tatiana Iekel, Ion Marinescu,

Dan Nuțu, Nicolae Pomoje și cu un nou regizor, oaspete la noi, Emil Mandric. Sorana Coroamă, cu un Shakespeare rar jucat: *Zădărnicele chinuri ale dragostei*. Aproape întregul colectiv al teatrului, cu o piesă românească din patrimoniul nevalorificat pînă acum: *Sam de Gemi Zamfirescu* și, o alta, mai puțin cunoscută, *Asta-i ciudat* de Miron Radu Paraschivescu.

Întîlnirea pe care o așteptăm încă din partea autorilor cu care am luat contact: Paul Everac, Iosif Naghiu, Paul Cornel Chitic, Mircea Radu Iacoban și alții, ne va da, nădăjduim, și piesa originală cu care să ne situăm și mai adînc în contemporaneitatea noastră. Pentru că, încercînd să definim într-un cuvînt ceea ce direcție a efortului în care ne dorim angajați cu tot ce avem mai prețios, aș numi-o *contemporaneitate*.

Ion COJAR

Ce mai faci
dumneata,
Sanda Toma?

— Mulțumesc bine, repetăm de zor piesa cu care vom deschide stagiunea.

— Joci la teatru, în film, la televiziune, la radio. Ai putea opta numai pentru unul din aceste locuri de desfășurare a talentului dumitale?

— Da, pentru teatru. Dintre toate altarele Thaliei, scena este locul meu favorit.

— Ce te așteaptă în stagiunea 1970—1971?

— Încă două roluri, în afară de cel la care lucrez acum, adică Estelle din *Cher Antoine* de Anouilh.

— Cînd ești invitată să spui poezii, ce poezi români alegi?

— Eminescu, Arghezi, Minulescu, Blaga, Topîrcăeanu, Labiș.

— Dar străini?

— Prévert, Baudelaire, Pușkin.

— Ți-ar place să susții singură un spectacol întreg — cum e, de pildă, Vocea umană de Cocteau?

— Da, dacă ar fi vorba de Vocea umană. Dar nu simt că doresc cu orice preț, să mă autodesfășor, făcînd demonstrații de una singură. Prefer teatrul colectiv. E mai firesc, mai corect, foarte stimulat și... amuzant.

— Dumneata crezi în posibilitățile actorului de a se înnoi, în raport cu timpul, ori socoți că aceasta e o artă indiferentă la curgerea secolelor?

— Da, socot că un actor este obligat să țină pas cu vremea. Argumentul e simplu și major: arta înseamnă viață.

— Ce loc ocupă muzica în viața dumitale?

— Destul de important. Nu afirm că înțeleg muzica grea. Nici că prefer muzica ușoară. Ci doar că nu posed un suflet afon. Îmi plac, deopotrivă, cîntecul lui Gilbert Bécaud, Edith Piaf, dantelele lui Mozart, fugile lui Bach, Armstrong sau celebrul Golden Gate, Amurgul Zeilor, Murrumul primăverii, Gershwin, Ceaikovski.

— Care a fost lectura cea mai pasionantă în vacanță?

— Spuma zilelor de Boris Vian.

— Ce-ai dori să te întrebăm la sfîrșitul stagiunii?

— Dacă nu am trăit zădărnice un an.

REP.

Există un început

Ne putem suspecta de falsitate atunci cînd investim un început cu o doză de încredere? Oare într-un timp imens — acela al existenței — nu chiar periodicitatea îi susține curgera, care doar privită prea de sus poate părea neîntreruptă? Cînd, acum două luni, sfîrșitul stagiunii se topea într-o relaxare necesară, ieșeam dintr-un ciclu; acum, în octombrie, există șansa unui nou ciclu. Evident, ochiul matur vede în această convingere a posibilității modificării, produsă de întrepruperea și reluarea ciclurilor, un iluzionism superfluu. Începutul unei stagiuni nu produce rezonanța unor apariții planetare, dar el poate fi înțeles ca ocazie de reexaminare a fiecăruia, dacă a tuturor în general e mult mai greu. Credința în puterea efervescentă a datelor fixe aparține copiilor și primitivilor, ei înșiși aflați la deschiderea existenței și a istoriei. Să o apărăm.

Scriam că teatrul românesc se află într-o criză de creștere. După o ascensiune explozivă el a atins un plafon valoric, la a cărui altitudine în general s-a menținut, dar nu și-a utilizat energiile și în expediții riscante, virtual, mai fertile azi. Ceea ce e semn de profunditate poate fi uneori doar o remodelare a succesului. Instalarea într-o realitate proprie, efortul de a o cunoaște și a o stăpîni nu se epuizează decît prin continua succesiune de revelații despre tine însuși ca om și artist. Fără de ele, neputința de a te desprinde de această realitate anunță o îmbătrînire. Teatrul nostru a resimțit riscurile personalității: maturizare și stagnare. În acest început, regizori, scenografi pot încerca să regăsească deruta mobilitate juvenilă, între surpriză, eșec, succes. E o marcă a tineretii desprinderea posibilă de realitatea achiziționată prin istoria persoanei în societate și civilizație.

Acest spirit îl personifică mai ales Radu Penciulescu. Montînd *Regele Lear* la Teatrul Național el își dorește un spectacol liber, dinamic și „imperfect”. Merită a discuta relația teatrului cu tehnica, întrebîndu-ne dacă nu în sîrăcie și rudimentaritate se află energiile lui, dacă nu apropierea de natură este marea sa rezervă de expresivitate. Spectacolul lui Penciulescu va fi poate un răspuns.

Lucian Pintilie montează *Revizorul*, încercînd să obțină un spectacol grotesc și violent. El extinde textul piesei prin fragmente din nuvelele și romanele lui Gogol. Pintilie descoperă un simbure pe care-l dezvoltă, accentuînd tensiunile, modificînd universul gogolian în univers paroxistic.

Un semn al stagiunii ce se anunță este pasiunea pentru lectura textului clasic. Exemplelor citate li se alătură Valeriu Moisescu cu *Don Juan*, Ion Cojar cu *Antigona*, Dinu Cernescu cu *Gilcevilă din Chioggia*, Eugenia Ionescu cu *Visul unei nopți de vară* ș.a. De unde provine această atracție? Contemporaneitatea clasicilor se fondează pe sentimentul de solidaritate cu noi, pe excluderea excepționalului din

istorie. Clasicii revelează omogenitatea istoriei.

Roger Planchon scria: „Toate piesele bune sînt clasice, chiar cele contemporane, căci teatrul cunoaște o justiție expeditivă: o piesă va fi clasică sau nu va fi nimic. Posteritatea are ceva dintr-o ghilotină!” Acceptînd această propoziție se poate vorbi evident despre clasicismul lui Beckett și Ionescu. David Esrig pregătește *Așteptîndu-l pe Godot*, iar *Lecția* se va juca la Cluj în regia lui Aurel Manea și la București în regia lui Radu Penciulescu (alături de *Noul locatar*). Iată deci ocazia de a-i discuta din nou pe acești clasici contemporani. Dacă afirmația lui Planchon se poate susține pînă aici, mai departe ea trebuie reexaminată. Extinderea excesivă a termenului de clasic poate sfîrși printr-o pulverizare. Din dramaturgia contemporană se va monta *Cui i-e frică de Virginia Woolf* de E. Albee (regia Michel Făgădău) *Dansul sergentului Musgrave* de J. Arden (regia D.D. Neleanu) *Cher Antoine* de J. Anouilh (regia Lucian Giurchescu), *Dulcea pasăre a tineretii* de T. Williams (regia Mihai Berechet), *Fata care a făcut o minune* de W. Gibson (regia Ion Cojar).

Dramaturgia românească, clasică și actuală, va fi prezentă. Teatrul Național anunță *Danton* de Camil Petrescu, Teatrul Nottara *Hagi Tudose*, cel din Pitești *Serisoarea pierdută*, iar cel din Piatra Neamț și-a deschis stagiunea cu *Năpasta*. Se vor juca texte contemporane de interes: piesa lui T. Mazilu *Acești nebuni fătarnici* o montează E. Mandric la București, Aurel Manea la Cluj, iar Teatrul Mic anunță un coupé Mazilu. Liviu Ciulei va juca și regiza *Paracliserul* lui Marin Sorescu,

Regele Lear (care va avea, în curînd, o nouă premieră la Teatrul Național „I. L. Caragiale”) cum cum era reprezentat la Londra, pe la 1760. În rolul nefericitului rigă, celebrul actor Garrick